

ਲੋਟੂਆਂ ਦਾ ਰਾਜਤੰਤ੍ਰ ਅਤੇ ਖੱਲ੍ਹੀ-ਮੰਡੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹੱਲ ਨਹੀਂ

ਤਿੰਨ ਸੌ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਯੂਰਪ ਵਿਚ ਉਪਜੇ ਤੇ ਵਿਕਸਤ ਹੋਏ ਯੂਰਪੀਅਨ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਅਰਥਚਾਰੇ ਅਤੇ ਰਾਜਤੰਤ੍ਰ ਬਾਰੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਵੀ ਕਾਫ਼ੀ ਬਹਿਸ ਹੁੰਦੀ ਆਈ ਹੈ। ਇਕ ਧਿਰ ਉਹ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਰਾਜਤੰਤ੍ਰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਮਸਲੇ ਹੱਲ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੰਡੀ ਅਤੇ ਵਪਾਰ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹ ਦੇਣ ਨਾਲ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਮਸਲੇ ਹੱਲ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਪਿਛਲੀਆਂ ਤਿੰਨ ਸਦੀਆਂ ਦਾ ਯੂਰਪ ਦਾ ਅਤੇ ਦੋ ਸੌ ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦਾ ਤਜਰਬਾ ਦਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਾ ਇਹ ਰਾਜਤੰਤ੍ਰ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਮੰਡੀ ਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਵਪਾਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸੁੱਖ ਅਤੇ ਰਖਿਆ ਦੀ ਜ਼ਾਮਤੀ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਮਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਨਾ ਹੀ ਸਮਰੱਥਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਖਾਹਿਸ਼।

ਰਾਜਤੰਤ੍ਰ ਅਤੇ ਮੰਡੀ ਅੱਜ ਅਮੀਰਾਂ, ਵਡੇਰਿਆਂ, ਅਜਾਰੇਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਤਾਕਤਵਰਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹਥਿਆਰ ਬਣ ਗਏ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਹ ਸਮਾਜ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਵਸੀਲਿਆਂ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਦੌਲਤ ਨੂੰ ਲੁੱਟਦੇ ਹਨ। ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ, ਜੇ ਅਸੀਂ ਅਮਰੀਕਾ ਵੱਲ ਹੀ ਵੇਖੀਏ ਤਾਂ ਸਾਫ਼ ਹੈ ਕਿ ਇਥੇ ਵੀ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਸੌ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਰਾਜਤੰਤ੍ਰ ਅਤੇ ਮੰਡੀ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੁਆਰਿਆ। ਰਾਜਤੰਤ੍ਰ ਅਤੇ ਮੰਡੀ ਦੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨੂੰ ਵਰਤ ਕੇ ਇਥੇ ਦੇ ਅਮੀਰ ਅਜਾਰੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਸਾਧਨਾਂ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਕਰਤ ਨੂੰ ਲੁਟਿਆ ਤੇ ਇਸ ਲੁਟ ਨੂੰ ਵਰਤ ਕੇ ਤਮਾਮ ਦੁਨੀਆਂ ਤੇ ਆਪਣਾ ਦੱਬਾ ਜਮਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ, ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਅਫਰੀਕਨ ਮੂਲ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਜੇ ਕੋਈ ਹੱਕ ਅਤੇ ਰਿਆਇਤਾਂ ਜਿੱਤੀਆਂ ਵੀ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਤਾਕਤ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਪੁਰਜ਼ੋਰ ਘੋਲ ਨਾਲ ਹੀ ਜਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਅਮਰੀਕਨ ਅਜਾਰੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਹਰ ਥਾਂ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸਾਧਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੰਟਰੋਲ ਵਿਚ ਹੀ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਉਲੂ ਸਿਧਾ ਕਰਨ ਲਈ ਬੇਅੰਤ ਕਤਲੋਗਾਰਤ ਮਚਾਈ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਦੱਬ ਦਬਾ ਬਣਾਉਣ ਖਾਤਰ 8-10 ਕਰੋੜ ਮੁੱਢ ਕਦੀਮੀ (ਨੋਟਿਵ) ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰਨ, ਅਫਰੀਕਨ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗੁਲਾਮੀ ਦੀਆਂ ਬੇੜੀਆਂ ਵਿਚ ਬੰਨ੍ਹਣ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਨੂੰ ਜੰਗ ਵਿਚ ਝੌਂਕਣ ਲਈ ਜ਼ੋਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਰਾਜਤੰਤ੍ਰ ਅਤੇ ਮੰਡੀ ਨੂੰ ਰੱਜ ਕੇ ਵਰਤਿਆ ਹੈ। ਅੱਜ ਆਮ ਅਮਰੀਕਨ ਸ਼ਹਿਰੀ ਦੇ-ਦੇ ਨੌਕਰੀਆਂ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਕਰਜ਼ੇ ਹੇਠ ਦਬਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਰਾਜਤੰਤ੍ਰ ਅਤੇ ਮੰਡੀ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਰਾਹਤ ਦੇਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ 5-6 ਕਰੋੜ ਲੋਕ ਐਸੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਬਿਮਾਰੀ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਵਸੀਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਨਿਕਲਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਹੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਜਕੜ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੱਸ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਮਰ ਭਰ ਛੁੱਟ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੀ ਕੋਈ ਗਾਰੰਟੀ ਨਹੀਂ ਪਰ ਉਪਰਲਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜਤੰਤ੍ਰ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਪਾਲਣ ਲਈ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਫੌਜਾਂ ਚਾੜ੍ਹੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।

ਕੁਝ ਭੱਦਰ ਪੁਰੁਸ਼ ਇਹ ਵੀ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਰਾਜਤੰਤ੍ਰ ਅਤੇ ਮੰਡੀ ਦੀ ਸਾਂਝ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕੁਝ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਦਲੀਲ ਵੀ ਫੋਕੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਰਾਜਤੰਤ੍ਰ ਅਤੇ ਮੰਡੀ ਦੀ ਇਸ ਅਰਥਚਾਰੇ ਵਿਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਸਾਂਝ ਰਹੀ ਹੈ। ਰਾਜਤੰਤ੍ਰ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਮੰਡੀ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਪੱਖ ਪੂਰਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਕਮਾਈ ਹੋਈ ਦੌਲਤ ਨੂੰ ਟੈਕਸਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਲੁਟ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਦੇ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਹੇਠ ਰਾਜਤੰਤ੍ਰ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਵੱਡੇ ਵਡੇਰਿਆਂ ਨੂੰ ਕਰੋੜਾਂ ਡਾਲਰ ਹਰ ਸਾਲ ਦੇਣ ਦਾ ਬੰਦੋਬਸਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹਰ ਸਾਲ ਕਰੋੜਾਂ ਅਤੇ ਖਰਬਾਂ ਡਾਲਰ ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨੇ 'ਚੋਂ ਕਾਰਗਿਲ, ਏ.ਡੀ.ਐਮ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵੱਡੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹੋ ਭੰਗ ਹੀ ਭੱਜਦੀ ਆਈ ਹੈ। ਰਾਜਤੰਤ੍ਰ ਅਤੇ ਮੰਡੀ ਸਿਰਫ ਵਡੇਰਿਆਂ ਅਤੇ ਤਾਕਤਵਰਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਦੀਆਂ ਕੱਠਪੁਤਲੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰਿਆਂ ਤੇ ਨੱਚਦੀਆਂ ਹਨ। ਆਮ ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਥੇ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੁਆਰਿਆ। ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਸਲੇ ਸੌ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ ਬਲਕਿ ਕਈ ਮਸਲੇ ਤਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਵੱਧ ਗਏ ਹਨ।

ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਆਰਥਕ, ਸਿਆਸੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜੀ ਮਸਲੇ ਲੋਕ ਅਮੀਰ ਲਾਏ ਦੇ ਰਾਜਤੰਤ੍ਰ ਅਤੇ ਮੰਡੀ ਦੀ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਕੇ ਹੀ ਹੱਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਆਪਣੀ ਖੁੱਸੀ ਹੋਈ ਤਾਕਤ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਲੈ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜਤੰਤ੍ਰ ਅਤੇ ਮੰਡੀ ਦੇ ਖੰਭ ਕੁਤਰਨ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਫੈਸਲੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਲੈਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਸਿਰਫ ਕੁਝ ਕੁ ਅਖ਼ਤਿਆਰ ਹੀ ਰਹਿਣ ਤੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਫੈਸਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੁਕਾਮੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਕਰਨ। ਮੁਕਾਮੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਲੋੜਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਦਰਤੀ ਸਾਧਨਾਂ ਦੇ ਇਸਤੇਮਾਲ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਸੀਲਿਆਂ ਤੋਂ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਦੌਲਤ ਦੀ ਵੰਡ ਬਾਰੇ ਸਾਰੇ ਫੈਸਲੇ ਵੀ ਮੁਕਾਮੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਹੀ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਮੁਕਾਮੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ

ਲੋੜਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਅਦ ਹੀ ਵਸਤਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਭੇਜਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉਹ ਵਸਤਾਂ ਬਾਹਰੋਂ ਲਿਆਂਦੀਆਂ ਜਾਣ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਲੋੜ ਹੈ ਪਰ ਮੁਕਾਮੀ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਵੱਖ ਵੱਖ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਵੱਖ ਵੱਖ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸਾਧਨ ਹਨ ਤੇ ਲੋੜੀਂਦੀ ਵਸਤਾਂ ਇਕ ਇਲਾਕੇ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਵਿਚ ਭੇਜੀਆਂ ਅਤੇ ਲਿਆਂਦੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਬੰਦੋਬਸਤ ਨੂੰ ਕਾਮਯਾਬ ਕਰਨ ਦੀ ਰਾਜਤੰਤ੍ਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੋਵੇ ਪਰ ਪੈਦਾਵਾਰ ਦਾ ਮੰਤਵ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇ ਨਾ ਕਿ ਮੰਡੀ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ। ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਨਵਾਂ ਬੰਦੋਬਸਤ ਵਜੂਦ ਵਿਚ ਤਾਂ ਹੀ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇ ਮੁਲਕ ਦੇ ਮਜ਼ਦੂਰ, ਕਿਸਾਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮਿਹਨਤਕਸ਼ ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਸੂਝ, ਸੇਧ ਅਤੇ ਤਨਜ਼ੀਮ ਨੂੰ ਵਰਤ ਕੇ ਨਵੀਂ ਉਸਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕਮੁੱਠ ਹੋ ਕੇ ਹੰਭਲਾ ਮਾਰਨ।